

Urosten valta jatkuu journalismissa

EI MITÄÄN uutta auringon alla: mies on pääosassa niin uutisissa kuin koulukirjoissakin.

Miehet, pojat ja maskuliiniset fantasiahahmot esitetään hallitsevina peruskoulun oppimateriaalien teksteissä ja kuvissa, kertoo perjantaina julkistettu Opetushallituksen teettämä tutkimus.

Uutisissa puolestaan miesten määrä pääkohteina, kuvissa ja keskeisinä puhujina on lähes kolminkertainen naisiin verrattuna, toteaa puolestaan toinen tällä viikolla julkaistu raportti, *Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2010*. Se perustuu suomalaisten sanomalehtien etusivujen sekä tv:n ja radion pääuutisten sisällön erittelyyn.

Raportin mukaan miehet hallitsivat erityisesti taloutta, politiikkaa ja turvallisuuskysymyksiä käsitteleviä uutisia. Siis niin sanottuja kovia uutisia. Miesvoittoisuus oli samaa luokkaa myös edellisissä raporteissa vuosina 2006 ja 2008.

Mutta miten miesvalta on edelleen mahdollista, vaikka naiset ovat olleet toimittajakunnassa enemmistönä jo 15 vuotta? Se johtuu median *miestapaisuudesta*.

NAIS- JA MIESTAPAIUUUS ovat sukupuolitutkimuksen termejä, joilla tarkoitetaan naisiin ja miehiin lii-

tettyjä kulttuurisesti rakentuneita eleitä, puhetapoja ja toimintamalleja.

”Uutismaailmassa pärjätäkseen nainen alkaa toimia miestapaisesti, ”hyvänä jatkänä”, sanoo erikoistutkija **Sinikka Torkkola** Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksesta.

Hän on tutkinut journalismin sukupuolta dosentti **Iiris Ruohon** kanssa. Torkkolan ja Ruohon tuoreen kirjan *Journalismin sukupuoli* empiirisenä aineistona on laaja haastatteluaineisto suomalaisen median päällikkötoimittajista. Tutkimus on osa Helsingin Sanomien Säätiön rahoittamaa *Tasa-arvo, journalismi ja suomalaisten naistoimittajien urakehitys* -projektia.

”Eräs haastateltava sanoi, että kun he valitsivat naisia päällikkötehtäviin, nämä alkoivat itse asiassa tehdä enemmän miehisistä uutisia kuin miehet konsanaan”, Torkkola kertoo.

Päällikkötehtäviin valitut naiset alkoivat tehdä enemmän miehisistä uutisia kuin miehet konsanaan.

Hänen mielestään on jo selvää, ettei journalismi tasa-arvoistu, vaikka useimmissa toimituksissa on naisemmistö. Siksi nyt pitäisi puhua siitä, millaisia sukupuolituneita käytäntöjä journalismi itsessään tuottaa ja pitää yllä.

”Useissa toimituksissa ollaan hyvin tietoisia näistä ongelmista”, Torkkola sanoo. Etenkin nuoremman polven päällikkötoimittajat kiinnittävät journalismin sukupuolikäytäntöihin huomiota.

Se johtuu myös koventuneesta kilpailusta.

JOURNALISMIN sisällön suhteen mies- ja naistapaisuudeksi mielletään vastakohtat: julkinen ja yksityinen, kova ja pehmeä, etäinen ja läheinen, tieto ja tunne, objektiivinen ja subjektiivinen, vakava ja populaari.

Miestapainen juttu on faktapohjainen, etäinen ja vakava pläjäys, jonka kuvassa pönöttää vallakas yrityspamppu tai poliitikko. Naistapainen taas on kovan uutisen kainaloon ympätty minireportaasi, joka kertoo, miten tämä poliittinen päätös vaikuttaa tyrnäväläisen Tarja-Tuulikin elämään. Ja mausteeksi mukaan vähän tunnetta.

”Journalismissa ero koiraan ja naaraan välillä menee tiedonintres-

siä pitkin”, *Helsingin Sanomien* toimittaja **Ilkka Malmberg** kirjoitti 1998 ilmestyneessä *Journalismia! Journalismia?* -teoksessa. Koiraat haluavat tietää faktat, luvut, prosentit, ja naaraat haluavat tietää, miltä jokin tuntuu, mitä se tarkoittaa.

Ainakin mediatutkijoiden näkökulmasta jako pätee edelleen. ”Journalismi on edelleen sukupuolitunut sosiaalinen alue, jossa tärkeiksi mielletyt alueet, kuten talous ja politiikka, nähdään miesten alueena ja vähemmät tärkeät tunteasiat ja ihmissuhdekysymykset naisten alueeksi”, Iiris Ruoho kirjoittaa kolumnissaan YK:n naisjärjestön Unifemin Suomen-verkkosivulla.

TOIMITUSTEN näkökulmasta vastakkainasettelu on kuitenkin keikahtamassa.

Yhä useampi tiedotusväline pyrkii kertomaan ”kovatkin” uutiset pienen ihmisen näkökulmasta. Avainkysymys kuuluu: miten tämä päätös vaikuttaa kansalaisten elämään.

Uutiskriteerien kärkeen on nostettu merkityksellisyys, kiinnostavuus, ihmisläheisyys, lukijalähtöisyys. Samalla perinteisesti ”naistapaisiksi” miellettyjen kerrontata-

pojen ja aiheiden arvostus nousee. Mediatutkijoiden kielellä journalismi on vaihtamassa orientaatiotaan institutionaalisesta yleisöön.

”Journalismin perinteinen yhteiskunnan tarkkailutehtävä on ollut yli kaiken muun. Journalismi ei ainoastaan seuraa valtarakenteita, vaan se on tuottamassa valtarakenteita ja ymmärrystä politiikasta”, Sinikka Torkkola sanoo.

Hänen mukaansa journalismissa ymmärretään politiikaksi edelleen se, mikä politiikaksi näytetään: puoluepolitiikka, kunnallispolitiikka, ulkopoliitiikka.

”Journalismin on vaikea ymmärtää, että politiikkaa löytyy yhtä lailla arjen asioista. Periaatteessa kakublogikin voi olla poliittinen”, Torkkola sanoo.

Mutta nyt instituutiokeskeisyyden tilalle on yhä vahvemmin astumassa yleisö.

”Yleisöön kääntyvä journalismi lisääntyy. Toimittajat haluavat miellyttää yleisöä. Se ei tarkoita viihteellistymistä, vaan sitä, että politiikankin uutisia katsotaan enemmän kansalaisten kuin valtakaiden näkökulmasta.”

Jaakko Lyytinen

Kirjoittaja on sunnuntaitoimituksen toimittaja.